

ضابطه تشخیص عسر و حرج زوجه در حقوق ایران و فقه امامیه

www.ketab.ir

نویسنده: ابوالفضل حسام
ویراستار: حسین موسی زاده

سرشناسه	: حسام، ابوالفضل، ۱۳۶۶ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: ضابطه تشخیص عسر و حرج زوجه در حقوق ایران و فقه امامیه / نویسنده ابوالفضل حسام؛ ویراستار حسین موسی زاده.
مشخصات نشر	: گرگان: نام آوران ماندگار، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۸ ص.
شابک	: 978-600-96630-7-1
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۶۳.
موضوع	: عسر و حرج
موضوع	: Distress (Law)
موضوع	: دق -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: Divorce -- Law and legislation -- Iran
موضوع	: فقه تطبیقی
موضوع	: Islamic Law, Comparative
موضوع	: طلاق (شع) -- ایران
موضوع	: Divorce (Islamic law) -- Iran
شناسه افزوده	: موسی زاده، حسین، ۱۳۷۰، ویراستار
رده بندی کنگره	: ۵۱۳۹۵ ح ۶۵/۵۲/۱۶۹/۵۲ ۹۲
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۲۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۴۹۳۲۱۹

ضابطه تشخیص عسر و حرج زوجه در حقوق ایران و فقه امامیه

مؤلف: ابوالفضل حسام

ویراستار: حسین موسی زاده

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۵

مشخصات ظاهری: ۱۶۸ ص

قطع: وزیری

شمارگان: ۱۰۰

شماره شابک: ۷-۱-۹۶۶۳۰-۶۰۰-۹۷۸

نشر: نام آوران ماندگار

چاپ: امید شمال - ۰۱۷۳۲۲۳۰۰۸۰

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

نشر نام آوران ماندگار

پیشگفتار

قاعده‌ی نفی عسر و حرج از قواعدی است که فقها در موارد فراوان به آن استناد کرده و به موجب آن به نفی تکالیفی که مستلزم عسر و حرج برای مکلف است، حکم صادر کرده‌اند. استناد به این قاعده، اختصاص به باب خاصی از ابواب فقه ندارد، بلکه در مباحث مختلف اعم از عبادات و معاملات بدان تمسک شده است.

اهمیت قاعده‌ی نفی عسر و حرج تا بدانجاست که در فقه اسلامی کاربرد زیادی داشته است و آیات و روایات متعددی که در خصوص قاعده وجود دارد، مبین چنین منزلتی است. قاعده لاجرم نیز از قواعد معروف اسلامی است و در تمامی ابواب فقه - عبادات، معاملات، عادات - جاری می‌شود.

عسر و حرج یکی از مهم‌ترین موارد تمسک در زمان طلاق زوجه است. زوجه می‌تواند طبق مفاد ماده‌ی ۱۱۳۰ قانون مدنی با اثبات وضعیت مشقت بار خود درخواست طلاق و خود را از علقه‌ی زوجیت رها کند. ماده‌ی ۱۱۳۰ قانون مدنی به جهت سلیقه‌ای عمل کردن قضات در تشخیص مصادیق عسر و حرج و تلاش در جهت ایجاد وضعیتی ثابت و واحد بارها اصلاح شده است. در نهایت قانونگذار با الحاق تبصره به ماده‌ی ۱۱۳۰ قانون مدنی به نوعی کوشیده است که مانع از تشتت آراء شود، اما دوباره قانونگذار ذیل تبصره تصریح کرده است که موارد ذکر شده با احراز عسر و حرج حکم طلاق زوجه را صادر کند. در واقع قانونگذار در نهایت به درستی بدین نتیجه رسیده است که در هر حال نمی‌توان همه‌ی مصادیق عسر و حرج را در بطن قانون گنجانده و این رویه قضایی است که به عنوان اولین گام مؤثر در راستای اجرای مفاد این ماده تعیین مصادیق عسر و حرج را بر عهده دارد. بدین ترتیب به نظر می‌رسد مهم‌ترین وسیله در تعیین مصادیق عسر و حرج در شرایط فعلی، به جهت جلوگیری از اعمال سلیقه‌های شخصی به لحاظ عمومیت و کلیت ماده‌ی ۱۱۳۰ قانون مدنی که البته از مزایای مهم آن است توسط به رویه قضایی است، چنانچه قانونگذار نیز ذیل تبصره‌ی الحاقی به تلویح به نقش اساسی آن نظر داشته است.

کتاب پیش رو حاصل دستاورد اینجانب در حیطه ضابطه تشخیص عسر و حرج
زوجه صورت پذیرفته که با توجه به اهمیت موضوع در حقوق ایران و فقه امامیه و روبه
قضایی حاضر بر محاکم بیشتر پرداخته شده است. این کتاب به طور خلاصه و ویژه ایی
در دو فصل جمع آوری شده است که در فصل اول مفهوم، مبانی، ارکان و قلمرو قاعده
عسر و حرج مورد بررسی قرار گرفته و در فصل دوم سه مبحث کاربردی حاوی بررسی
تحلیلی ماده ۱۱۳۰ قانون مدنی، نقد و بررسی شرایط و محدوده اعمال این ماده، مصادیق
عسر و حرج در این ماده و تبصره الحاقی آن و راه های تشخیص عسر و حرج زوجه
مورد بحث واقع شده است. امیدوار هستیم که این کتاب بتواند تا حدی گویای مطالب با
هدف موضوع کتاب باشد و بتواند راهنمای خوانندگان در این بخش قرار بگیرد.

از اساتید و دوستانم که برای آماده شدن و چاپ این کتاب کمک کردند کمال تشکر
و قدردانی را دارم. از جناب آقای، حسین موسی زاده دانشجوی گرانقدر کارشناس ارشد
دانشگاه گلستان که در چاپ کتاب کمک، شایان توجه ایی داشته اند به صورت ویژه تقدیر
و تشکر می شود.

ابوالفضل حسام

۱. دانشجوی دکتری حقوق خصوصی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	فصل اول: مفهوم، مبانی، ارکان و قلمرو قاعده عسر و حرج.....
۲.....	مبحث اول: مفهوم عسر و حرج.....
۲.....	گفتار اول: تعاریف واژه‌های عسر و حرج.....
۱۳.....	گفتار دوم: رابطه عسر و حرج و انواع آن.....
۱۹.....	گفتار سوم: بررسی رابطه عسر و حرج با اکراه، اجبار و اضطرار.....
۳۰.....	مبحث دوم: مبانی و ارکان عسر و حرج در فقه.....
۳۰.....	گفتار اول: قاعده عسر و حرج و ارکان فقهی آن.....
۳۳.....	گفتار دوم: اوصاف اختصاصی قاعده عسر و حرج.....
۴۱.....	مبحث سوم: قاعده عسر و حرج.....
۴۱.....	گفتار اول: ضابطه عسر و حرج نوعی است یا شخصی.....
۴۸.....	گفتار دوم: آیا عسر و حرج فقط شامل حرج واقعی یا معلوم می‌شود.....
۴۹.....	گفتار سوم: آیا نفی عسر و حرج شامل عسر و حرج عینی نیز می‌شود.....
۵۰.....	گفتار چهارم: آیا نفی عسر و حرج نص است یا عزیمت.....
۵۲.....	گفتار پنجم: مناقشه «تخصیص اکثر» در قاعده.....
۵۵.....	فصل دوم: عسر و حرج زوجه در طلاق.....
۵۶.....	مبحث اول: بررسی تحلیلی ماده ۱۱۳۰ قانون مدنی.....
۵۶.....	گفتار اول: سیر تکامل تحول ماده ۱۱۳۰ قانون مدنی.....
۶۱.....	گفتار دوم: مقایسه‌ی بین ماده ۱۱۳۰ ق.م. پیشین و متن اصلاحی.....
۶۳.....	گفتار سوم: مبنای فقهی ماده‌ی ۱۱۳۰ قانون مدنی.....
۶۶.....	گفتار چهارم: نقد تعریف قانونی عسر و حرج در ماده ۱۱۳۰ قانون مدنی.....
۷۹.....	مبحث دوم: نقد و بررسی شرایط و محدوده اعمال ماده ۱۱۳۰ قانون مدنی.....
۷۹.....	گفتار اول: وجود سبب درخواست عسر و حرج حین درخواست طلاق (فعل عسر و حرج).....
۸۲.....	گفتار دوم: احراز عسر و حرج با دادگاه است.....
۸۳.....	گفتار سوم: مداخله بودن یا نبودن.....
۸۴.....	گفتار چهارم: دائم یا موقت بودن رابطه زوجیت.....
۸۸.....	گفتار پنجم: نوعی یا شخصی بودن عسر و حرج در ماده ۱۱۳۰ ق.م.....
۸۹.....	گفتار ششم: اثبات عسر و حرج با زن است.....
۱۰۲.....	گفتار هفتم: حاکم شرع کیست.....
۱۰۴.....	مبحث سوم: مصادیق عسر و حرج در ماده ۱۱۳۰ قانون مدنی.....
۱۰۴.....	گفتار اول: تبصره الحاقی به ماده ۱۱۳۰ قانون مدنی اصلاحی ۱۳۷۰.....

- گفتار دوم: تقسیم‌بندی عناوین عسر و حرج زوجه ۱۰۵
- گفتار سوم: قابلیت‌های دیگر قاعده عسر و حرج در قانون مدنی ۱۱۲
- گفتار چهارم: راه‌های تشخیص عسر و حرج زوجه ۱۱۷
- مبحث چهارم: عسر و حرج در پرتو رویه قضایی ۱۲۵
- گفتار اول: نقش رویه قضایی پیرامون عسر و حرج زوجه ۱۲۶
- گفتار دوم: قاعده‌ی عسر و حرج در آراء قضایی ۱۳۱
- گفتار سوم: چالش‌های محاکم خانواده پیرامون عسر و حرج زوجه ۱۵۴
- نتیجه‌گیری ۱۵۷
- منابع و مأخذ ۱۶۳

www.ketab.ir